

Liite 2. Pohjois- ja keskiosien yleiskaava. Lista Espoon kaupunginmuseon muutosehdotuksista.

Listassa olevat kohteet on esitetty kartalla liitteessä 1.

SM-alue

Mankby (Mankki) (mj. rek. 1000001861) on valtakunnallisesti ja tutkimuksellisesti merkittävä keskiaikainen kylätontti, jonka alueella on myös kivikautisia asuinpaikkoja. Alue on merkitty Finnsinmäki I -asemakaavaan pääkäyttötarkoituksella SM-1, joka mahdollistaa myös arkeologisen puiston rakentamisen.

Yleiskaavaehdotuksessa oleva A3-merkintä tulee vaihtaa Mankbyn arkeologisen puiston kohdalla pääkäyttötarkoituksella SM ja kaavamääräyksellä: "Muinaismuistoalue, jolle saa sijoittaa arkeologisen puiston. Alueella on muinaismuistolaita rauhoitettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä. Muinaisjäännösten kaivaminen, peittäminen, muuttaminen tai muu niihin kajoaminen on muinaismuistolain nojalla kielletty. Aluetta koskevista toimenpiteistä ja suunnitelmista on neuvoteltava museoviranomaisen kanssa."

AT-, AME- ja P-alueet

Kaupunginmuseo pitää kaavaehdotuksessa esitettyjä AT-, AME- ja P-alueita perusteluina, mutta esittää niiden lisäksi AT-, AME- ja P-alueiksi seuraavia kohteita. Perusteena muutoksille on yleiskaavaehdotuksessa esitetty rakennustehokkuus, joka on museon mielestä näissä kohteissa liian tehokas kulttuuriympäristöarvojen arvojen säilymisen kannalta. Lisäksi kaupunginmuseo esittää yleisesti, että AME-alueisiin rajautuvat A-alueet muutettaisiin AT-alueiksi, jotta avoimen maiseman reunavyöhykkeet liittyisivät luontevammin raskaammin rakennettuun ympäristöön. Museon näkemyksen mukaan AME- ja AT-merkinnät ovat toisiaan tukevia merkintöjä.

1. Bembölen kylämäki

Bembölen kylämäellä säilyneet rakennukset muodostavat niin ulkoasultaan kuin mittakaavaltaankin yhtenäisen kylämäisen kokonaisuuden. Alueen A2 merkintä tulee muuttaa AT:ksi.

2. Brobacka ja Vanha Nuuksio

Vanhan Nuuksion maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön A3-merkinnät on syytä muuttaa AT-merkinnöiksi, joka paremmin tukee peltoalueiden AME-merkintää ja Brobackan kartanon P-merkintää, kuten myös osin keskiaikaan periytyvien tielinjojen tiemaisemaa.

3. Espoonkartanon Parkskogen

Espoonkartanon Parkskogenin päälle osoitettu merkintä A3 on muutettava P:ksi, kuten muu osa kartanon tilakeskusta. Alueella sijaitsee muinaisjäännös Esbobyin keskiaikainen kylätontti (mjnro 1000001827), ja on ollut osa kartanon puistoa ainakin 250 vuotta. Alueelle ei voida osoittaa rakentamista. Espoonkartano on valtakunnallisesti arvokasta RKY-aluetta.

Liite 2. Pohjois- ja keskiosien yleiskaava. Lista Espoon kaupunginmuseon muutosehdotuksista.

4. Lövkullan kokonaisuus.

Övre ja Nedre Lövkulla sijaitsevat Espoon kirkonmäen RKY-alueella. Övre Lövkullan PY-merkintä on nykyiselle käytölle sopiva, mutta Nedre Lövkullan kohdalla risteävät merkinnät PY, TP/A ja AME. Olisi harkittava AME-merkinnän laajentamista niin, että se kattaa myös Nedre Lövkullan tilakokonaisuuden.

5. Finnsinmäki

Finnsinmäellä on ollut pysyvää kyläasutusta keskiajalta saakka, ja sen alueella on myös useita kiinteitä muinaisjäännöksiä. Vanha Finnsintie on Hämeen meritien yksi pääte piste, jossa se yhtyy Suureen rantatiehen, joka täällä kulkee nimellä Finnsinmäki ja Finnsintie. Finnsinmäelle on vastikään vahvistettu asemakaava. Espoonkartanon RKY-alueella sijaitsevaa Finnsinmäkeä, jota yleiskaavaehdotuksessa on osoitettu merkinnällä A3, tulee osoittaa merkinnällä AT, joka paremmin turvaa alueen luonnetta. Se osa Finnsinmäkeä, jolla sijaitsee mm. Suomen toiseksi vanhimman kansanopiston alue, tulee osoittaa merkinnällä P.

6. Glimsin ja Ersin tilan etelän puoleinen alue

Glimsin ja Erin tilojen etelän puolelle on osoitettu rakentamisen mahdollistava A2-merkintä, joka on syytä muuttaa AT-merkinnäksi, mikä turvaa paremmin arvokkaan maaseutumaiseman säilymisen.

Jorvin PY aluumerkintä työntyy Glimsiin, Karvasmäentie länsipuolelle, se on muutettava AME ja P -alueiksi maakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön rajauksen mukaisesti.

7. Glomsin tilojen kokonaisuus

Kuninkaantien varrella sijaitseva Glomsbyn kylä on yksi Espoon vanhimmista kyläpaikoista. Lisäksi Nedre Glomsin päärakennus on yksi Espoon harvoista 1700-luvun alkupuolelle ajoitetuista asuinrakennuksista, jota vuoden 1750 pitäjänkartassa on merkitty postitaloksi. Kaavakartassa esitetyn TP-merkinnän sijaan arvokkaan rakennuskokonaisuuden säilyminen on syytä turvata merkinnällä AT.

8. Hanabäckin alue Högnäsissä ja Paciuksen huvila

Bembölen Backaksen talo siirrettiin silloisen omistajansa Eva Stålhanen toimesta Hanabäckin alueelle vuonna 1801. Talo talousrakennuksineen on hyvin säilynyt, kuten myös Fredrik Paciukselle ja tämän vaimolle Ninalle (os. Martin) vuonna 1842 rakennettu talo. Paciuksen "huvila" lienee vanhin kesämökki Espoossa. Hanabäckin pellot ovat edelleen viljelyksessä, ja jo sen perusteella on syytä vaihtaa A3-merkintä AT-merkinnäksi AME-alueen rajalla. Koko alue sijaitsee maakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön rajauksen sisällä.

9. Juvan kartanoalue

Kartano kuuluu Gammelgårdin keskiaikaiseen Espoossa harvinaiseen rivikylään, joka on osa maakunnallisesti merkittävää Espoonjokilaakson kulttuuriympäristöä. Sen rakennuskanta on rakennushistoriallisesti arvokasta, ja

Liite 2. Pohjois- ja keskiosien yleiskaava. Lista Espoon kaupunginmuseon muutosehdotuksista.

muodostaa edelleen kokonaisuuden, johon kuuluu 1830-luvun asunsa säilyneen päärakennuksen ohella kaksi siipirakennusta, luhtiaitta 1700-luvulta ja sitä vastapäätä syytinkitupa ja miespihasta koilliseen mahdollisesti 1700-luvulta olevat työväenasunnot. Kokonaisuuden täydentää arvokas puisto. Juvan kartano on kaavakartassa merkitty TP-alueeksi. Merkintä tulee vaihtaa AT-ksi, joka paremmin turvaa kartanon kulttuurihistorialliset arvot.

10. Järvikylä

Träskbyn (Järvikylä) valtakunnallisesti merkittävä kylä- ja viljelysmaisema palautuu vähintään keskiaikaiseen asutukseen, ja talot sijaitsevat samoilla paikoilla kuin varhaisimmissa säilyneissä kartoissa. Rakennuskanta on osin 1700-luvun perua. Alueella on myös ollut asutusta kivikaudella ja varhaisella metallikaudella, mikä saattaa indikoida hyvin pitkää asutusjatkuvuutta. Maisemallisesti kylä sijaitsee harjanteella peltojen ympäröimänä joen vieressä. Joki on ilmeisesti joskus muodostanut järven kylän pohjoispuolella. Kylä on osoitettu A3-merkinnällä, mikä tulee muuttaa AT-merkinnäksi. Peltoalue on osoitettu AME-merkinnällä. Peltoalue Mankbyn jokilaaksossa kylän pohjoispuolella on osoitettu V-merkinnällä, joka tulee muuttaa AME- tai M-merkinnäksi.

11. Korsbacka

Kunnarlantie kulkee Vesirattaanmäen ja Oittaa välillä halki pienimuotoista kylä- ja viljelysmaisemaa, joka muodostuu Glomsjoen ja Gåskärin välisistä pelloista ja Korsbackan kyläasutuksesta, joka pohjoisessa yhtyy Bodomjärven maakunnallisesti arvokkaaseen kulttuuriympäristöön. Maisema on säilyttänyt huomattavan samankaltaisena tunnistettavat ominaispiirteensä, jotka näkyvät jo alueen ensimmäisillä kartoilla vuodelta 1765. Kylä edustaa pohjois-Espoolle ja Nuuksion järviylängölle tyypillistä maisemaa historiallisen tien ja jokilaakson ympärillä. Koko alue on yleiskaavassa osoitettu merkinnällä A3, joka tulee peltoalueen kohdalla muuttaa AME:ksi ja kyläasutuksen kohdalla AT:ksi.

12. Kuninkaantien varsi

Suuri Rantatie on Bembölen ja Kvarnbyn (Myllykylä) alueella nimeltään Kuninkaantie. Linjaus on sisällytetty RKY 2009 inventointiin. Kuninkaantien varren A2 merkintä tulee muuttaa AT:ksi. Tiemaiseman vaaliminen edellyttää puskurivyöhykettä, nyt esim. Kuninkaantien varren A-alueet mahdollistavat rakentamisen kiinni tiehen, mikä heikentää RKY-kohteen ominaispiirteitä.

13. Kunnarlantien varsi Bodomin länsipuolella

Kunnarlantie kuuluu Espoon todennäköisesti keskiaikaista perua oleviin kyläteihin, joka on säilyttänyt linjauksensa hyvin. Tie on yhdistänyt Pohjois-Espoon kylät kirkon seutuun, ja on siten ollut tärkeä väylä pitäjän sisällä. Tien varren kylistä muodostui 1800-luvulla kartanoita, ja 1900-luvulla rakennettiin sen varteen merkittäviä huviloita. Alue on maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä. A3-merkinnän muuttaminen AT-merkinnäksi turvaisi paremmin arvokkaan tieympäristön ja Bodomjärven länsirannan merkittävää kulttuuriympäristöä.

Liite 2. Pohjois- ja keskiosien yleiskaava. Lista Espoon kaupunginmuseon muutosehdotuksista.

14. Vanhankartanontien ja Nepperintien välinen alue, Neppersin tila ml.

Vanhankartanontie on Suuren Rantatien vanhempi linjaus, ja sen kulttuurihistoriallinen arvo on näin ollen suuri. Tie kulkee Espoonjokilaakson maakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön läpi. Kuljettuaan Vanhakartanon keskiaikaisen rivikylän läpi siihen yhtyy Nepperintie Skrobbin talon kohdalla. Pohjoiseen jää pientaloalue, jossa sijaitsee mm. seuratalo Carlberg. Etelään jää maisemallisesti hallitsevalla puistomaisella kukkulalla kulttuurihistoriallisesti arvokas Nepperin tilakokonaisuus. Maakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön rajauksen sisälle jäävät tällä hetkellä A2 ja A3 merkinnöillä osoitetut alueet tulee merkitä AT-merkinnällä, joka paremmin turvaa alueen arvokas kulttuuriympäristö.

15. Pappilanmäen ja Muuralantien kokonaisuus

Espoon keskeisimmän arvokkaan kulttuuriympäristön muodostaa keskiaikaisen harmaakivikirkon ympäristö, joka kuuluu valtakunnalliseen RKY 2009-inventointiin, sen lisäksi, että alue sisältyy Espoonjokilaakson ylikunnalliseen maakunnallisesti arvokkaaseen kulttuuriympäristöön. Alueen läpi kulkee Suuri Rantatie. Arvot on tunnistettu vinoviivoituksella ja katkoviivarajauksella. Susihaankallio sijaitsee rajauksen sisällä Espoon pappilasta länteen. Puustoinen mäki on merkittävä maisemadominantti, joka ei kestä juurikaan täydennysrakentamista, varsinkaan Pitäjänristin kohdalla, jossa vanha kyläasutus on melko hyvin säilynyt. Pappilanmäen ja Muuralantien varsien ja niiden rajaaman Susihaankallion alueen merkintä A2 tulee muuttaa RKY-alueen ominaispiirteisiin paremmin sopivaksi AT-merkinnäksi.

16. Söderskogin maakunnallisesti merkittävään alueeseen liittyvä osa

Eteläisin kohta Espoon pohjois- ja keskialueiden yleiskaavassa ylettyy Söderskogin maakunnallisesti merkittävään alueeseen. Söderskog on Etelä-Espoon laajin yhtenäinen ja ainut merkittävä viljelysalue, kun nk. Suurpellon alue on rakennettu. Yleiskaavaehdotuksessa on Etelä-Espoon kirkkotien, myös Finnoontieksi kutsuttu, molemmin puolin osoitettu A2-merkinnällä. Tehokas rakentaminen historiallisen tien sekä Söderskogin tilakeskuksen ja torppien läheisyyteen on omiaan heikentämään maakunnallisesti merkittävän alueen ominaispiirteitä. A2-merkintä tulee muuttaa AME-merkinnäksi ja AT-merkinnäksi karttaliitteen mukaisesti.

17. Träskändan kartanon kokonaisuuteen kuuluvat rakennukset (meijeriryhmä, vanhat asuinrakennukset), jotka on nyt rajattu ulkopuolelle

Träskändan kartanon luonnonsuojelualue on merkitty suojelumerkinnällä S. Kartanon kokonaisuuteen kuuluvat muut osat RKY-aluetta ja maakunnallisesti arvokkaan Espoon jokilaakson aluetta osoittavan rajauksen sisälle jäävä alue (mm. meijeriryhmä, pesutupa, vanhat asuinrakennukset, Norrkulla), jotka nyt on osoitettu A2-merkinnällä, tulee osoittaa merkinnällä AT, tai P, niin kuin useat muut yleiskaavan kartanoalueet.